

קוֹנְטָרַס

חֲבָרִים טוֹבִים

יִגְלֶה אֶת מַעַלְת הַזֹּכָה שִׁיְהֶיּה לּוֹ חֵבֶר טוֹב,
כִּי עַל יָדוֹ יְכוּלִים לְהַתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.



בְּנוֹי וּמִסְדַּר עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקָּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיָּה

רַבִּי נֵתָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים מִגְמְרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהר הַקָּדוֹשׁ



הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֲשֶׁרִי הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ
חֲבָרִים טוֹבִים, שֶׁמִּחֲזָקִים אוֹתוֹ בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, שָׂאז לְעוֹלָם לֹא יִפֹּל, וְרַבְּנוּ ז"ל גָּלָה
לָנוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מַח), שֶׁאִם הָיָה
לוֹ אֶחָד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: אָחִי חֲזֵק! הָיָה רֵץ
בְּרוּחַנִיּוֹת אֲלֻפִּים פְּרָסָאוֹת, אֲבָל לֹא הָיָה לוֹ מִי
שִׁיחֲזֵק אוֹתוֹ. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי הָאָדָם שֶׁקוֹנֶה
לְעַצְמוֹ חֲבָרִים טוֹבִים שִׁיחֲזָקוּ אוֹתוֹ, וְאִז דִּיקָא
יִצְלִיחַ בְּרַכּוֹ.

(אֲמַרֵי-מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תתקכח)

קונטרס

חברים טובים

א.

אי אפֿשר להיות איש פֿשר אפֿא על-ידי חֵבֶר
טוב

בני היקרים! רבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן,
חלק א', סימן לד), שֶהממשלה היא בידי הצדיק,
כמו שאמרו חכמינו הקדושים (מועד קטן טז:) על
הפסוק (שמואל-ב' כג, ג): "צדיק מושל יראת ה'",
מי מושל בי? צדיק. הצדיק הוא מושל ביראת
ה'; הינו שהוא יכול להאיר ולעורר את לבות
המקורבים אליו אל הקדוש-ברוך-הוא. ולכן זהו
דבר חשוב במאד מאד והכרחי ביותר להתקרב
אל הצדיק, כי הצדיק הוא מרפֿה ליסוד, וכמו
שהיסוד הוא צנור הממשיך כל ההשפעות מכל

העולמות אל המלכות, כף הצדיק נקרא יסוד, שהוא מוריד לנו את כל האורות מכל העולמות עד העולם הזה, מפיח ומלהב לבבנו אל הקדוש-ברוך-הוא. והצדיק — פיו מלא מאלקות, תמיד מדבר רק מהקדוש-ברוך-הוא. ולכן אין עוד דבר חשוב יותר מלהתקרב אל הצדיק, ולשמע בקולו, ולהתעורר בעבודת השם יתברך, כי הוא משפיע עלינו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. ואפלו מי שכבר חטא ונכשל בכל העוונות שבעולם, יש בכח הצדיק להוציאנו מהשואל תחתית ומתחתיו. אבל כדי לקבל מהצדיק, צריכים חברים, כי אי אפשר בשום פנים להבין את דברי הצדיק, אלא על-ידי חברים, וכמו שבקנזית התורה אומרים חכמינו הקדושים (ברכות סג:): לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה, שצריכים חברים טובים, כמו-כן בהתקרבות אל הצדיק, צריכים "חברים טובים", שהם גם-כן בוערים אליו יתברך, וכל אחד ואחד יש לו הבנה אחרת בתורת הצדיק, ומבין באופן אחר את דבריו, ולכן כדי לקבל מהצדיק, צריכים לקבל את כל הנקודות של כל החברים, שזה התרגום של הפסוק (ישעיה ו, ג): "וקרא זה אל זה" —

וּמִקְבָּלֶיךָ מִן הַיָּד; כִּי כָל אֶחָד יֵשׁ בּוֹ נִקְדָּה
 אֲשֶׁר אֵין בְּחִבְרוֹ, כְּמֵאמָרָם ו"ל (תַּעֲנִית כ"א): אֲבִי
 וְרָבָא וְאַבָּא אוֹמְנָא הָיוּ בְּתַקּוּפָה אַחַת, אֲבִי שָׁמַע
 'שְׁלוֹם' מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל עָרֵב שַׁבָּת, רָבָא שָׁמַע
 'שְׁלוֹם' פַּעַם בַּשָּׁנָה בְּעָרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְאַבָּא
 אוֹמְנָא שְׁהָיָה רוֹפֵא נָשִׁים, וְזָכָה לְשִׁמְעַת בְּכָל יוֹם
 'שְׁלוֹם' מִן הַשָּׁמַיִם. וְהִיָּתָה לְשָׁנֵי הַתַּנְאִים חֲלִישוֹת
 הַדַּעַת, הִיָּתָכֵן, שְׁרוּפָא נָשִׁים זֹכָה לְשִׁמְעַת 'שְׁלוֹם'
 מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם? ! וְעָנוּ וְאָמְרוּ לָהֶם: לֹא
 מְצִית לְמַעֲבָד כְּעוֹבְדָא דְאַבָּא אוֹמְנָא; אַתֶּם
 יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים, בּוֹדְאֵי הַנִּקְדָּה שְׁלָכֶם נִקְדָּה
 חֲשׁוּבָה מְאֹד, כִּי יָדוּעַ מַה שְּׁכָתוּב בְּסִפְרֵי
 הַמִּקְבָּלִים: 'הַיּוֹת דְּאַבִּי וְרָבָא', שְׁמִבְּאָרִים (סָפָה
 כח.) מַה הַלְשׁוֹן הַיּוֹת? אֵלָּא אֲבִי וְרָבָא בְּצוּתָא
 הֵם גִּימְטְרִיָּה רל"ב — כְּמִסְפַּר הַשָּׁמּוֹת שֶׁל הַד'
 עוֹלָמוֹת: אֲצִילוֹת, בְּרִיָּאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שְׂכָהָם
 מֵאִיר שֵׁם ע"ב, שֵׁם ס"ג, שֵׁם מ"ה, שֵׁם ב"ן,
 וּבִיחַד עוֹלָם רל"ב — כְּמִסְפַּר אֲבִי וְרָבָא. נִמְצָא,
 שְׁאַבִּי וְרָבָא זָכּוּ עֲצָמָם כָּל-כָּף, עַד שְׁקוּרָאִים
 אוֹתָם 'הַיּוֹת דְּאַבִּי וְרָבָא', שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתָם, אֵלָּא
 אֶת שָׁמּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַד' עוֹלָמוֹת, עִם כָּל זֹאת
 בָּא אֲבָא אוֹמְנָא, שְׁהָיָה רוֹפֵא, וְזָכָה לְשִׁמְעַת 'שְׁלוֹם'

בְּכָל יוֹם; אֲזַי הִיָּתָה לָהֶם חֲלִישוֹת הַדַּעַת. וְעָנוּ
 לָהֶם: לוֹ הִיָּתָה נִקְדָּה כָּזוֹ, שְׁלֹא הִיָּתָה אֶצְלָכֶם.
 מִסִּבִּיר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁלֹכָל יְהוּדֵי יֵשׁ נִקְדָּה שְׂאִין
 בַּחֲבֵירוֹ, וּכְדִי לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק, צָרִיכִים לְקַבֵּל אֶת
 כָּל הַנִּקְדוֹת שֶׁל כָּל הַחֲבֵרִים, שֶׁזֶּה מַעֲלֵת הָאָדָם
 שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵבֶר טוֹב; כִּי אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר,
 אֲלֹא עַל-יְדֵי חֵבֶר טוֹב. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת, פֶּרֶק ב') בְּשַׁעֲה שֶׁקֶבֶץ רַבֵּן יוֹחָנָן
 בֶּן זִכְאִי אֶת תַּלְמִידָיו, אָמְרָם: צֵאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי
 דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:
 חֵבֶר טוֹב; כִּי הַמָּדָה הַכִּי יָפָה וְהַמַּעֲלָה הַגְּבוּהָה,
 שֶׁאָדָם צָרִיף לְהַגִּיעַ לָזֶה — שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵבֶר טוֹב.
 וְלָמָּה דִּיקָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר זֹאת? אֲלֹא רַבֵּנוּ ז"ל
 אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'): יְהוֹשֻׁעַ זֶה
 הַתַּלְמִיד שֶׁלּוֹמֵד עִם דָּרֵי מַטָּה, וְלֹכֵן יְהוֹשׁ"ע, זֶה
 רֹאשִׁי תַבּוֹת: "יִקְוִמוּן ה' קִיצוֹ וְרַנָּנוּ שׁוֹכְנֵי
 עֲפָר", דִּיקָא עַל-יְדֵי חֵבֶר יְכוּלִים לָרֶדֶת עַד שׁוֹכְנֵי
 עֲפָר, אֲלוֹ שְׂמֻנָּחִים בְּתוֹךְ הַחֲשָׁךְ, וּלְהַגְבִּיהֶם
 וּלְקַרְבָּם אֶל הַקְדוּשׁ-פְּרוּף-הוּא. וְלֹכֵן אֵין דְּבָר
 חָשׁוּב יוֹתֵר מִחֵבֶר טוֹב. אִם רוֹצִים לְהַצְלִיחַ
 בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מְכַרְחִים לְחַפֵּשׂ אַחֵר
 חֲבֵרִים טוֹבִים, כִּי הָעֶקֶר הוּא הַחֲבֵרִים. וְכַפִּי

החבר שיש לאדם כף יצליח. אם יהיו לו חברים טובים, יצליח בזכותם בעבודת השם יתברך, אבל אם, חס ושלום, יהיו לו חברים רעים, ימשך אחריהם לרע. ולכן אבקש אתכם מאוד מאוד, עשו כל מיני פעולות שבְּעוֹלָם, שלא יהיה ביניכם אחד מקלָקל, כי תולעת אחת בין תפוחים יפים, מתליעה את כל התפוחים, ונרקבים כֻּלָּם. כן הוא חבר רע, אם נתן לחבר רע שיסתובב בינינו, הרי זה כדגמת התולעת בארגז תפוחים, שלבסוף ירקבו כֻּלָּם. לכן ההכרח להזהר מאוד שלא יפגס ביניכם שום חבר רע, וצריכים להרחיקו בתכלית הרחוק קדם שיקלָקל אתכם. ועל דבר זה אין רתמנות, כי חייך קודמים (בבא מציעא סב.). אדם צריך להסתפל תמיד רק על עצמו, אם אתה לא תסתפל על עצמך ולא תרחם עליך, אין מי שירחם עליך, ואין מי שיסתפל עליך.

ולכן אשרי האדם שאינו מטעה את עצמו בזה העולם, וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן נא): את זאת תקבלו ממני, שלא יטעה אתכם העולם, כי העולם מטעה מאוד, יכולים לחיות בזה העולם בטעות גדולה מאוד, רצים אחר

בֶּן-אָדָם, וְחוֹשְׁבִים שֵׁשׁ אֲצִלוֹ אֶת אֲשֶׁר חִפְצִים, וּלְבִסּוֹף לֹא רַק שְׁאִין בִּידּוֹ מֶה שָׂרְצוּ, אֲלֹא לְהַפִּיךְ — יֵשׁ אֲצִלוֹ סֵם הַמָּוֶת מִמֶּשׁ. וְכִמּוֹ שְׁאוּמֵר רַבְּנוֹ ז"ל (שיחות-הַר"ן, סימן ו'): הֵיכָר הָרַע נִדְמָה כְּאֶחָד שָׂרָץ עִם יָד סְגוּרָה וְכָלֵם רָצִים אַחֲרָיו, וְחוֹשְׁבִים שֶׁבִיד הַזֶּה נִמְצָא מִשְׁהוּ, אֵיזָה דָּבָר שֶׁהֵם חִפְצִים וְרוֹצִים, וּלְבִסּוֹף פּוֹתַח יָדוֹ וְנוֹכְחִים שְׁאִין בָּהּ כָּלוּם. כְּמוֹ-כֵן רוֹאִים אָדָם, חוֹשְׁבִים מִי יוֹדֵעַ מֶה הוּא, רָצִים אַחֲרָיו יָמִים אַחֵר יָמִים, שְׁבוּעוֹת אַחֵר שְׁבוּעוֹת, שָׁנִים אַחֵר שָׁנִים, וּלְבִסּוֹף פּוֹתַח אֶת הַיָּד, וְנִתְגַּלָּה כִּי הִיא רִיקָה וְאִין בָּהּ מְאוּמָה, וּמִתְחַרְטִים וּמַכִּים עַל חֲטָא — לָמָּה רָצְנוּ אַחֲרָיו?! וְלָכֵן צָרִיכִים לְאַמֵּץ אֶת הַפִּתְגָּם: "מֶה שֶׁבִיד בְּטוֹחַ"; הַצַּדִּיק מְגַלָּה לָנוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַצַּדִּיק מְעוֹרָר אוֹתָנוּ מִהַשְׁנָה, כְּמוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס'), וּפּוֹתַח לָנוּ אֶת הַפֶּה לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁמְדַבְּרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה כָּלִי לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת, עַד שֶׁאָדָם מִרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה: דּוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוּשׁ לְגִבִּי הָאִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אִין מְקַרָּה מְזֵל וְטַבֵּעַ, הַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת

וְאֵלֶּקוֹת זֶה הַכֹּל, כִּי הִפָּה שֶׁל הַצַּדִּיק מְלֵא אֱלֻקוֹת,
וְהוּא צַדִּיק יָסוֹד עוֹלָם, הוּא הַצִּנּוֹר שֶׁמִּמָּשִׁיף
רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת לְזֶה הָעוֹלָם. אָבֵל צָרִיכִים
חֲבֵרִים, אֲשֶׁר גַּם הֵם קִבְּלוּ מֵהַצַּדִּיק, וְגַם הֵם
הִבִּינוּ דְּבָרֵי הַצַּדִּיק, וְצָרִיכִים לְהַחֲלִיף בִּינֵיהֶם אֶת
הַנִּקְדוּת, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד קִבֵּל מֵהַצַּדִּיק. וְלָכֵן אָנוּ
רוֹאִים בֵּין תַּלְמִידֵי הַצַּדִּיק, שֶׁזֶּה מִתְפַּלֵּל
בְּהַתְלַהּבוֹת יוֹצֵאת מִן הַכָּלָל, וְזֶה לוֹמֵד בְּהַתְמַדָּה
בְּלִתֵּי רְגִילָה, וְזֶה שֶׁשׁ וְשִׁמְח וְרוֹקֵד בְּלִי גְבוּל, וְזֶה
עוֹסֵק בְּצַדִּיקָה וּבִגְמִילוֹת חֲסָדִים, יֵשׁ לוֹ לֵב טוֹב
וְעוֹזֵר לְכֻלָּם, וְזֶה מַפְיץ בְּמַסִּירוֹת נַפֶּשׁ הַכִּי גְדוֹלָה
אֶת אוֹר הַצַּדִּיק, וְכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתַּלְמִידֵי
הַצַּדִּיק, יֵשׁ בּוֹ נִקְדָּה שְׂאִין בְּאַחֵר, וְהַשְׁלֵמוֹת —
וּמִקְבָּלִין דִּין מִן דִּין, לְקַחַת אֶת כָּל הַנִּקְדוּת שֶׁל
כָּל הַתַּלְמִידִים. וְלָכֵן צָרִיכִים תַּלְמִידִים כְּאֵלוֹ, שֶׁיֵּשׁ
לָהֶם נִקְדוּת טוֹבוֹת, שֶׁהֵם רוֹצִים עֲבוֹדַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, זֶה בּוֹעֵר לוֹ לָקוֹם בַּחֲצוֹת, וְלִבְכוֹת עַל
צָרוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל גְּלוֹת הַשְׂכִּינָה, וְעַל חֲרַבֵּן
בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, זֶה יוֹצֵא בְּלִילָה לְהַתְבוֹדֵד בֵּין
הַהָרִים, צוֹעֵק וּבּוֹכָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁרוּצָה
לְחֹזֵר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה: "וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ,
וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמַצּוֹתֶיךָ", זֶה מִתְפַּלֵּל וְתִיקֵן, זֶה

מתפלל בחיות ובקול רם, זה רוקד ושמת, זה מתמיד ולומד בכל יום: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכות ואגדות, בריתות ותוספות וכו' וכו', זה נקרא 'מה שביד בטוח'; לחברים כאלו כדאי להתחבר, וכמו שאומרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה טז): לעולם יקנה אדם חבר לעצמו, שיקרא עמו, ואין חבר נקנה אלא בדמים. לא בא בנקל לקנות חברים, צריכים לשלם עם דמים — תרתי משמע, לשחדו — בא תלמד אתי, בא תעודד אותי וכו', וכן צריכים לסבל שפיכות דמים, כי כל חבר מענין להתעלות יותר ויותר, ולא רוצה לרדת לשני, ולכן צריכים לסבל שפיכות דמים, לרדת ולעזר לזולתו, אבל שיהיה רק בעבודת השם יתברך, ולכן אי אפשר להיות איש כשר אלא על-ידי חבר טוב.

ב.

יראת שמים מקבלים רק על-ידי חברים טובים

בני היקרים! אני מאד מאד מבקש אתכם, תחזיקו את עצמכם ביחד, באהבה גדולה מאד. כי עקר החשיבות של החברים, שפותחים לעצמם

שטר התקשרות, מתקשרים יחד אל הצדיק, שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכג), שאי אפשר בשום פנים לקבל מהצדיק, אלא כשמשליכים הדעת והשכל והחכמה לגמרי, לידע אשר אין לי דעת ושכל כלל, אין לי כלום, רק מה שאומר הצדיק — כך הוא, ואפלו אומר לך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל — תשמע לו, כי הוא מבין יותר ממך; כי אתה פגום בברית, רחמנא לצלן, ועל פגם הברית אחד שאדם פוגם לא פדאי להיות בזה העולם, כי עוקר עצמו מן הקדושה, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לו): זה כלל שאי אפשר להבין בדברי הצדיק, אם פגם בברית. ומי יוכל להתפאר שהוא נקי מפגם הברית? ! כי אם כתוב בספר הקדוש והנורא "ראשית חכמה" (שער התשובה, פרק ג'): ומהדברים שצריך השב לתקן, הוא לתקן את אות ברית הפגום בהוצאת זרע לבטלה, שאין אדם בזמננו נצול ממנו בבחירתו; אם כתב את זאת לפני ארבע מאות ושלשים שנה, מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק, והאלקים מצא את עוננו; אין בדור הזה בחור שיהיה נקי מהחטא הזה. ואם-כן איך יכולים להבין את דברי

הצדיק?! איך אדם יכול לומר: אני מבין את
הצדיק?! לא ולא! יראת שמים מקבלים רק
על-ידי חברים טובים שמתחברים בצוותא, וביחד
רוצים לקבל מהצדיק, ואחד יעזור לשני להבין את
דברי הצדיק, איזו זכות זו?! ולכן אבקש אתכם
מאד, תתחברו עם חברים טובים, ותדעו שזה בא
במסירות נפש, כי כך אומרים חכמינו הקדושים
(ילקוט פנחס תשעו): אין חבר נקנה אלא בקשי
קשיין. כי כל חבר חושד בזולתו — מי יודע אם
פלוני אינו רוצה להפילני מהתלהבותי, הלב שלי
בוער להקדוש-ברוך-הוא, אני רוצה להשרף על
קדוש ה', אני רוצה לקום בתצות, ולבכות על
גלות השכינה וצרות ישראל, אני רוצה לצאת
בשדה ולהתבודד להקדוש-ברוך-הוא, ולבכות
לפניו יתברך, שינקה אותי מפגם הברית, מלכלוך
שקוץ תעוב וזהום שנדבק בי, אני רוצה להתפלל
ותיקין, בחיות ובדבקות ובקולות, אני רוצה
להתפלל מנחה בחיות ובקולות ובדבקות,
ובשמחה, אני רוצה להתפלל ערבית בחיות
ובדבקות ובהתעוררות, אני רוצה לברך ברפת-
המזון בשמחה עצומה ובכונה גדולה, אני רוצה
לומר קריאת שמע שעל המטה עם בכיות, ואני

רוצה ללמד בכל יום מקרא — חמש ורש"י עם התרגום, משנה — ח"י פרקים משניות, גמרא — להבין את סגית הגמרא, דף גמרא רש"י עם תוספות ומפרשים. מדרש מפרשת השבוע, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, ספרי הזהר והתקונים, וספרי רבנו ז"ל, וזה מה שבוער בלבי, וכן ללכת להפיץ את אור רבנו ז"ל. והנה מי יודע אם התבר שלי לא יגדל אותי ויפילני, או שמא יחליש דעתי; ולכן צריכים לזכר היטב, אשר יראת שמים מקבלים רק על ידי חברים טובים, וצריכים להשמר מאד מאד מחברים רעים. ובפרט בישיבה שלומד בה, צריך להזהר מאד שלא תהיה, חס ושלום, איזו תולעת שעלולה לקלקל את כל התפוחים; בחור אחד, חבר אחד מקלקל עלול לדרדר את כלם, חס ושלום. ולכן אין זו רחמנות להשאירו, ואין זו אכזריות לסלקו, כי צריכים יותר לרחם על עצמנו. ולכן לא בחנם שאומרים חכמינו הקדושים, שאין חבר נקנה אלא בקשי קשיין, כי היכן מוצאים חבר כזה, שיש לו התלהבות כזו, שלבו בוער כף, שלא רק בשלומדים בישיבה — מתחברים יחד, אלא אפלו בשמתחתנים — מתאחדים יחד. זה נקרא

חברים טובים, שֶׁאִפְלוּ אַחַר הַחֲתָנָה אֵין עוֹזְבִים
 זֶה אֶת זֶה. תְּכַמִּינוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (דָּרוֹךְ אֶרֶץ
 זוֹטָא ב'): אִם תִּפֹּץ אַתָּה לְהַדְבִּיק בְּאַהֲבַת חֶבְרֶךְ, הָיִי
 נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּטוֹבָתוֹ; אָדָם צָרִיךְ לִרְאוֹת תָּמִיד
 בְּטוֹבַת הַחֵבֶר; אִם בּוֹעֵר לִי הֵלֵב בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, אֲנִי צָרִיךְ חֵבֶר שֶׁיַּעוֹדֵד אוֹתִי, שֶׁיִּשְׂמַח
 וַיַּחֲזִק אוֹתִי, וְכֵן אֶזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וַיּוֹתֵר. כִּי
 אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן לְהִתְעַלּוֹת בַּעֲבוּדַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲלֹא עַל-יְדֵי חֲבֵרִים טוֹבִים, כִּי רַבְּנוּ
 ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קפד), שֶׁיֵּשׁ אוֹר
 יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ אוֹר חוּזָר, כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר עִם הַזּוּלָּת, זֶה
 נִקְרָא אוֹר יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שְׂאֵנֵי מְדַבֵּר עִם חֲבֵרֵי בִּירְאָת
 שָׁמַיִם, הוֹצֵאתִי מִמֶּנִּי אֶת הַדְּבוּרִים, וּמִסֵּרְתִּי אוֹתָם
 לְחֲבֵרֵי, וְאַחֲר־כֵּן יֵשׁ אוֹר חוּזָר, שֶׁהַדְּבוּרִים
 שֶׁהוֹצֵאתִי מִמֶּנִּי אֶל חֲבֵרִי, חֲזְרוּ וְקִפְצוּ אֵלַי, שְׁזֶה
 נִקְרָא: אוֹר חוּזָר; כִּי אָדָם שֶׁלָּמַד הֶרְבֵּה, וְלִבּוֹ
 בּוֹעֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְלֵא דְּבוּרִים, אֲבָל
 הַדְּבוּרִים יִשְׁנִים אֶצְלוֹ, וְכִשְׁמוֹצִיָּאם מִמֶּנּוּ
 וּמִכְנִיסָם בְּחֲבֵרָיו, עַל-יְדֵי חֲבֵרָיו גַּם הוּא מִתְעוֹרֵר,
 כִּי כְּשֶׁאָדָם מְלֵא דְּבוּרִים, הֵם נָמִים בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ,
 וְלֹא עוֹשִׂים אֶצְלוֹ שׁוּם רֶשֶׁם, אֲבָל בּוֹ בְּרָגַע
 שֶׁמְדַבֵּר אֶל הַזּוּלָּת, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ

הדבורים ונכנסים אצל הזולת — חברו הטוב, וחוזרים אליו, שזה אור ישר ואור חוזר. ולכן זה דבר טוב מאוד לדבר עם חברים טובים מעבודת השם יתברך. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'), שיש לכל אחד פנימי ומקיף, אור פנימי — זה האור שאני מבין ומשפיל ונכנס בתוכי, יש לי השגה ברוחניות אלקות, אבל יש אור מקיף — שגם אני עדין איני יודע, שמסבב את המוח והשכל שלי ומקיף אותי, ואינו נכנס בתוך תוכי, אינני מבין, ולכן צריכים ללמד עם חבר טוב את כל מה שדברנו ולמדנו, ועל-ידי שאני מכניס את האור פנימי אל החבר, על-ידי זה אני מרוקן את האור פנימי שלי, ואזי נעשה אצלי האור מקיף — פנימי, שאני מבין מה שלא הבנתי עד כה, ולכן מעלה גדולה מאוד לדבר עם חברים, ולרוקן את אור פנימי שיש בי ולהכניסו בחברי, ועל-ידי זה אני מכניס את המקיף שמסובב את מחי, שלא הבנתי עד עכשו, וזה נעשה אור פנימי. ובכל פעם שאני לומד עם חברי, על-ידי זה אני מתעלה יותר ויותר, שזה מה שאומרים חכמינו הקדושים (אבות א, ו): ומתלמידי יותר מכלם; כי החבר נעשה גם

תלמיד. ולכן צריכים לדבר יראת שמים עם
חברים טובים, כי אי אפשר לקבל יראת שמים
אלא על ידם.

ג.

צריכים לשמור מאוד מחברים רעים, שהם
מורידים עד שאל תחתית

בני היקרים! צריכים להשמר ולהזהר מאוד
מחברים רעים, שעלולים להורידו עדי שחת, וזו
סכנה גדולה מאוד. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן,
חלק א', סימן נט): מי שמקרב רחוקים, הוא נמצא
בסכנה, שלא יתאחז בו הרע של אלו שהוא
מקרבם. לפעמים אדם מדבר עם חברים, הוא
רוצה לקרבם, ובמקום שיקרבם, הם מקררים
אותו. ולכן צריכים להזהר בזה מאוד. ואומרים
חכמינו הקדושים (פסחים כה:): הרי זה בא ללמד
ונמצא לומד; אני רציתי ללמד אותו יראת שמים,
דיקות הבורא יתברך שמו, והוא למד אותי,
רחמנא לישזבן איך לעשן סיגריות, איך לגנוב
כסף, איך להציק לזולת, עד כדי הדרדרות איך
לקחת סמים, ואיך לילך למקומות המטנפים.

וְלִבְּנֵי צָרִיכִים לְהַשְׁמֵר מְאֹד מִחֻבֵּרִים רָעִים,
שְׁמוֹרִידִים אֶת הָאָדָם עֲדֵי שְׁאוֹל תַּחֲתִית וּמַתַּחֲתִיו,
וְאֵין לְזַלְזֵל בָּזֶה. וּבִפְרָט בְּעֵתִים הֵלֵלוּ צָרִיכִים
לְהִזָּהֵר מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בַּחֲבֵר. כִּי
חֻכְמִינוּ הִקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (תַּעֲנִית כג.): אוֹ חֻבְרוּתָא
אוֹ מִיתוּתָא; אָדָם מְכַרֵּת שְׂיֵהָיָה לוֹ חֲבֵר, אַחֲרֵת
יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ, כִּי אוֹ שְׂיֵהָיָה לוֹ חֲבֵר טוֹב, אוֹ
שְׂהֻמּוֹת טוֹב יוֹתֵר; כִּי כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא לְבַד בְּחֹדֶר
סָגוּר יוֹמָם וְלַיְלָה לַיְלָה וַיּוֹם, וְאֵין לוֹ עִם מִי
לְדַבֵּר, הוּא יָכוֹל לְהִשְׁתַּנֵּעַ, וְרַב רַבָּם שֶׁל
הַמְּשֻׁנָּעִים וְהַמְּטֻרָפִים שְׁסוּכָלִים עַל הָעֲצָבִים —
מִפְּנֵי שְׂאִינָם רוֹצִים לְהִתְחַבֵּר עִם הַזּוֹלָת, וְנִכְנָסִים
בְּדַכְאוֹן פְּנִימִי וּבַעֲצָבוֹת, חַיִּים בְּעוֹלָמָם בְּדַמְיוֹן
רַב, וְתָמִיד חוֹשְׁשִׁים שְׁכָלָם מִדְּבָרִים מֵהֶם, אֲשֶׁר
זוֹ, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, מַחֲלֵת עֲצָבִים. וְלִכֵּן הִתְקַרַּח
שְׂיֵהָיָה לוֹ חֲבֵר, אֲבָל יִשְׁמֵר שְׂיֵהָיו חֻבֵּרִים טוֹבִים,
שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ אוֹתוֹ מַעֲשִׂים רָעִים. וּבָזֶה אָסוּר
לְהִתְפַּשֵּׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן, כִּי אִם יֵשׁ חֲבֵר רַע
שְׂרוּצָה לְהִשְׁפִּיעַ עָלֶי מִהֲזָבֵל וְהַלְכִלוֹף שְׁנִדְבֵק בּוֹ,
עָלֶי לְסַלֵּקוֹ מֵעַל פָּנָי בְּלִי שׁוּם רַחֲמָנוּת, לְפָנָי שְׂאִנִּי
אֶתְקַלְקַל, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. וְצָרִיכִים לְזָכֹר, אֲשֶׁר אֵי
אִפְשָׁר לְהִתְעַלּוֹת בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲלֹא

על-ידי חברים טובים, וכמאמרם ז"ל (ספ"ה נב.):
 כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו; לפעמים
 רואים שבני-אדם אינם רוצים להתחבר עם
 חברים, באמרם, שהם עלולים לקלקלם וכו',
 ובכלל רואים, שעל-פי-רב בני-אדם תולים את
 הקלקלה בחבר, שהוא היצר הרע, הוא מפריע לי
 וכו', ובאמת אין זה נכון כלל ועקר, כי התורה
 לא נקנית אלא בחבורה, אי אפשר להוציא
 הפנימי ולקבל את המקיף, אלא על-ידי שיש לו
 חבר טוב, כי כשיש לי אור פנימי ורוקנתי את
 זאת לחברי, נעשיתי כלי ריק, ועכשו המקיף שלי
 נכנס בתוכי, ונעשה לי אור פנימי, וכשאני הולך
 ומרוקן עוד פעם את הפנימי, אני עושה ממקיפים
 חדשים. לכן אומר רבנו ז"ל, שהצדיקים רוצים
 לקרב בני-אדם להקדוש-ברוך-הוא, כי חפצים
 להוציא את הפנימי לזולת, וכך נכנסים בהם
 מקיפים חדשים. ולכן לא יתלבש היצר הרע
 במצוות, כמובא (לקוטי-מוה"ר ז, חלק א', סימן א'),
 שהיצר הרע אומר לאדם: "וכי אלך לחברים?
 הלא יקלקלו אותי!" אך לא ולא, לא כן הוא! כי
 אתה תבצר כל-כך להקדוש-ברוך-הוא, תהיה אש
 להבה, שאף אחד לא יוכל לקרר אותה, כדגמת

בְּרֹזֶל מִלֶּכֶן שֶׁנַּעֲשֶׂה אָדָם מְרֹב אֵשׁ, וְאִף שִׁכְנִיסוּהוּ לְתוֹךְ מַיִם, לֹא יוּכְלוּ לְקַרְרוֹ, וְהוּא מְחַמֵּם אֶת הַמַּיִם, כִּי צָרִיךְ אָדָם לְבַעַר כָּל-כָּף אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שִׁיְהִיָּה אֵשׁ לְהִבָּה, וְשׁוּם מַיִם קָרִים לֹא יוּכְלוּ לְקַרְרוֹ, אֲלֹא הוּא יְחַמֵּם אֶת כָּלָם. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קנו), שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּר הַרְבֵּה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שֶׁתִּהְיֶה לוֹ הַתְּלַהּבוּת הַלֵּב, שִׁיּוּכַל לְחַמֵּם אֶת כָּלָם, שְׁזֵה "בְּרֹזֶל בְּבְרֹזֶל יָחַד" (מִשְׁלֵי כז, יז), שְׁדוֹרְשִׁים חֲכָמִינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲגִית ז.) אֵלּוּ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים, הַמְּחַדְדִים זֶה לְזֶה בַּהֲלָכָה. בּוֹעֵר לִי הַלֵּב כָּל-כָּף לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁאִף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְקַרְרֵנִי, וְאֲנִי עוֹד אֲחַמֵּם אֶת כָּלָם, וְאִזְ אֵין תְּרוּץ לֹמֵר: הֶחָבֵר מְקַלְקֵל אוֹתִי, אֲלֹא אֲנִי אֲכַנִּים בּוֹ כָּל-כָּף הַרְבֵּה יִרְאֵת שָׁמַיִם, שְׁגָם הוּא יִתְקַרֵּב אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֵהוּ שְׁאוּמְרִים חֲכָמִינוּ הַקְדוּשִׁים (סֵפָה נב.): כָּל הַגְּדוֹל מִחֲבֵרוֹ, יִצְרוּ גְדוֹל הַיִּמָּנוּ; כָּל הַגְּדוֹל — אִם אֵתָּה רוֹאֶה שֶׁאָדָם נַעֲשֶׂה גְדוֹל בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, תִּדַּע שְׁזֵה מִחֲבֵרוֹ, יִצְרוּ — אִם טוֹעֵן שֶׁהֵיָצַר הָרַע בּוֹעֵר בִּי, הֶחָבֵר מְקַלְקֵל אוֹתִי, הַיִּמָּנוּ — זֶה בָּא מִמֶּךָ מַעֲצָמָךְ, כִּי אִם אֵתָּה תִּבְעַר אֶל הַקְדוּשׁ-

בְּרוּךְ-הוּא, אִף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְקַרֵּר אוֹתָהּ.
 וְלִכֵּן אֲבִקֵּשׁ אֶתְכֶם מְאֹד מְאֹד, שֶׁתִּזְכְּרוּ הֵיטֵב,
 אֲשֶׁר צְרִיכִים לְהִשָּׁמֵר מְאֹד מִחֻבֵּרִים הַמּוֹרִידִים עַד
 שְׁאוֹל תַּחֲתִית, וְלִרְאוֹת לְבַעַר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא וּלְהִתְחַבֵּר יַחַד, וְלִהְיוֹת חֲבוּרָה אַחַת בַּעֲבוּדַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבִיַּחַד לְשִׁמְחָה, בִּיַּחַד לְהִתְחַלֵּק עִם
 הַנִּקְדוּת, אֲשֶׁר יֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שֶׁקִּבַּל
 מִהַצְדִּיק, "וְקָרָא זֶה אֶל זֶה" — אוֹמֵר הַתְּרַגּוּם:
 'וּמִקְבָּלִין דִּין מִן דִּין', כֹּל אֶחָד יִקְבַּל נִקְדוּת חֲבֵירוֹ,
 וְכֵן נִזְכָּה בְּאַמֶּת לְקַבֵּל אֶת אור הַצְדִּיק הַמְּאִיר
 בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבִפְרָט בְּעוֹלָם הַזֶּה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי
 רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קלג), אֲשֶׁר אור
 הַצְדִּיק מְאִיר בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבִפְרָט בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, אֲלֵא הֵיךְ הַקְטָנָה וְהַמְטָבָע הַקְטָנָה עוֹמֶדֶת
 כְּנֶגֶד הָעֵינִים. אֶחָד יֵשׁ לוֹ תַּאֲוָה לְכֶסֶף, אִזִּי כָּבֹד
 לֹא יֵרָאֶה גְּדֻלַּת הַצְדִּיק, אֶחָד יוֹצֵא לַחוּץ, וּמוֹצֵא
 אֵינָה לֵץ הָאוֹמֵר לוֹ: מָה? ! אַתָּה מְקַרֵּב לְפָלוּנִי? !
 וְעוֹשֶׂה תְּנוּעָת בָּטוֹל בְּיָדוֹ הַקְטָנָה, וּכְבֹד הַסִּיר
 מִמֶּנּוּ אֶת אור הַצְדִּיק. וְלִכֵּן אֲבִקֵּשׁכֶם מְאֹד,
 תִּפְקְחוּ אֶת הָעֵינִים, תִּתְעוֹרְרוּ מִהַשְׁנָה, וְכֵן תִּזְכּוּ
 לִהְיוֹת חֲבוּרָה שֶׁל עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, שֶׁתִּתְקַשְּׁרוּ יַחַד
 בֵּינֵיכֶם. אֲשֶׁר זֶה מֵה שֶׁמְּצִינוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁהָיוּ

צדיקים קדושים, שהתלמידים שלהם התקשרו
 יחד והתחברו אל רבם. ובשום פנים ואפן לא
 יכלו להזיזם מרבם. וזאת צריכים תמיד לזכור —
 איך נראיתי קדם שזכיתי להתקרב אל הצדיק.
 ולכן אם הצדיק זכה אותי לזכיות פאלו, שהייתי
 הדי מלכלך, הדי מזהם, הדי פגום, הדי רחוק,
 והכניס בי אור אלקי כזה, שאני מדבר היום אל
 הקדוש-ברוך-הוא, שאני לומד שעורים בסדרן,
 והולך ומדבר עם אחרים בעבודת השם וביראת
 שמים, אסור לי לבצע במורי ורבי, ולומר: אני
 כבר היום גם-כן יודע לבד, כי סופו יהיה פקרח,
 שבלעה אותו האדמה, כי במקום לכבד את משה
 עוד יצא וחלק עליו, ולבסוף נבלע. כמו-כן עלינו
 לזכור תמיד מה עשה לנו הצדיק! ואף שנגיע כבר
 למדרגות עליונות, עלינו לזכור, שאם נחזיק הלאה
 בצדיק זה, הוא יכול להעלות את נשמתנו עוד
 ועוד פי כמה וכמה באין ערך כלל, למדרגות
 נשגבות מאד. אבל על-פי-רב היצר הרע מאד
 מפחד מהצדיק הזה, אזי מפתה את האדם, עד
 שמתחיל לבצע ברבו. אבל אומרים חכמינו
 הקדושים (סנהדרין קי.): כל המהרהר אחר רבו,
 כאלו מהרהר אחר השכינה, כל החולק אחר רבו

כחולק אחר השכינה; כי הרב והצדיק הוא השכינה, כי הוא מוריד את השכינה לזה העולם, וכמאמרם ז"ל (סוטה ג.): בפתחלה קדם שחטאו ישראל, היתה השכינה עם כל אחד ואחד, כיון שחטאו, נסתלקה מהם שכינה; והצדיק, הרב, מוריד את השכינה בלב כל השומעים דברו. ולכן הבה נחזיק עצמנו ביחד, ועל-ידי-זה נזכה להתעלות במעלות עליונות בעבודת השם יתברך, ואם נבטל עצמנו תמיד לגבי הצדיק, על-ידי-זה הצדיק יעלה ויגביה אותנו יותר ויותר; אשרי מי שמכניס דבורים אלו בתוך לבו, ואז טוב לו בזה ובבא כל הימים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!